

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОГО ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗІВ В З'ЯВЛЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

№ 1 СЕНТЯ. РІК XXXV. Ч. 200. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 29. серпня, 1927. VOL. XXXV. No. 200. Jersey City, N. J. Monday, August 29. 1927. THREE CENTS

ПОВАЖНІ ЗАВУРОШЕННЯ В МЕКСИКУ

ЗБУНТОВАНІ РОБІТНИКИ ЗАТРОЖУЮТЬ ЖИТТЯ АМЕРИКАНЦІВ.

ВАШИНГТОН, 26. серпня. — В мексиканським стейті Халіско прийшло до поважних заворушень. Радикальні робітничі синдикати, владі обурені страченням Сакка і Ванцетті, захопили копальню Ампаро, що належить до Американців.

Робітники заявили грізну постану супроти Американців і Англії, і всі замкнулися в своїх домах і не виходять на вулицю. 18 Американців і 11 Англіїців утекло з околиці; вони кажуть, що другі знаходяться в небезпечній житті.

Мексиканський уряд вистав тут федеральні війська та заявляє, що він може дати собі раду з заворушеннями. Американські урядники побоюються революційних вибухів.

РЕДФЕРНА БЧИЛИ НАД КАРИБЬСЬКИМ МОРЕМ.

СПОДІЮТЬСЯ ШАСЛИВОГО ЗАКІНЧЕННЯ ЙОГО ПОДОРОЖІ.

БРОНСВІК, Джорджія, 26. серпня. — Річні кораблі, плаваючі на Карибському морю, донесли сюди, що вони бачили літак Реардера, американського летуна, що поплив в безпосередню дорогу з його міста в Бразилію.

Літак, вилетів, летів зовсім добре в напрямі до Голландської колонії Гуяни. Се дає надію, що Редрфернові вдасться долетіти швидко до свого місця призначення. Має він уже небагато дороги, яку може легко зробити за ніч, коли не буде мати ніяких перешкод.

ПОКИНУЛИ НАДІЮ НА НАЙДЕННЯ ПРОПАВШИХ ЛЕТУНІВ.

ВЖЕ СПРАВЛЯЮТЬ ПОМИНКИ ПО ЄРВІНІ.

САН ФРАНЦИСКО, 26. серпня. — Американська флота вже стралила всяку надію найти американських летунів, що пропали підчас переїзду до Гавайських островів.

Прилетів летун Єрвіна, що пропав, вихващав на пошукування пропавших, збираються відправити на море по-іноземці шкварі поминки; мають вони спустити з корабля на море шкварі в тому місці, яке він подав, коли вислав бездротну телеграму з пресьюю о ратунок.

ПЕРЕГОНИ ЛІТАКОМ ДОВКОЛА СВІТА.

ЛІТАК „ПРАЙД ОФ ДІТРОЙТ“ ГОТОВИЙ ДО ВИЛЕТУ.

ГАРБОР ГРЕЙС, Нова Фундландія, 26. серпня. — Сюди приїхав нині одолонний літак „Прайд оф Дітройт“, який почав свої перегони довкола землі. Збирається він у дорогу, як тільки погода на це дозволить.

Летуні його, Едвард Шлі та Вілем Брок, хочуть побити рекорд шкварі в подорожі довкола землі, котрій вивисить 28 і пів дня, а котрий зроблено по часті літаком, по часті кораблем, поїздом і автомобілем.

ГРІЗЬБА ВІЙНИ В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ.

ДВІ РЕПУБЛІКИ ГРОЗЯТЬ СОВІ ВІЙНОЮ ЗА НАФТУ

БУЕНОС-АЙРЕС, Аргентина, 26. серпня. — Між південно-американськими республіками Парагваєм та Болівією може прийти до війни за досі нікому невідому околицю Чако, в якій недавно відкрили багаті поклада нафти. Обі республіки підносять претензії до цього округу та вислали туди свої війська, щоб її зайняти.

ЧИ ПРИНЯТИ НАЗАД ЖІНКУ, ЩО ВТІКАЛА З ДРУГИМ?

ФАБРИКАНТ ПРО СВОЮ ЖІНКУ, ЩО ВТІКАЛА БУЛА З ПОЛІСМЕНОМ.

ПЛЕНФІЛД, Но Джерзі, 26. серпня. — Місцевий фабрикант заявляє Діан Бейн має тепер розв'язати тяжке питання. Поліція нашла йому жону, що втекла була з місцевим місиком помісменом Джозефом Девером і Бейн мусить рішитися, чи прийняти її назад.

Коли газетарі питались його, що він думає робити, він заохочує, але відтак заявив: Якщо моя жона була покаялася широко і сердечно та просила буди мене прощення, то я буйби її подарувати се, що вона втікала від мене з тим полісменом. Та чи вона кається? На мою думку, ні. Коли її поліція застала, вона подала фальшиве імя та пробувала ратувати того полісмена.

Газетарі вислали віршички, що він хоче познати о розліт. Полісмен сидить в місцевих арештах, бо проти нього виступила з процесом його жона, котра підчас його несприятності погнала його дитину.

ЗАСИПАНИЙ ПІД ЗЕМЛЕЮ ЧЕРЕЗ 30 РОКІВ.

ВУСТЕР, Месачусетт, 27. серпня. — В четвер, коли пів до 7. години вечером завдавша була керниша, яку копає Фред Лено. Не траплячи надії, громада пожарились, копачі канальною департаменту та добровільці почала копати рибиньку до старої керниші другу, який в сей спосіб алісється до приваженного. Через 30 років працювало 90 людей без перерви. Коли відстань до приваженного, нашла його не тільки живим, але і спідомим. Воздушна маска вратувала йому життя перед удушенням на глибині 40 стп.

КОНГРЕС МІЖПАРЛАМЕНТАРНОЇ УНІ.

ПАРИЖ, 25. серпня. — Розпочався тут Конгрес Міжпарламентарної Уні в присутності 400 делегатів від 35 держав. Головою Конгресу вибрано П. Думера, президента французького сенату.

Конференція потраєває шість тижнів; в часі конференції делегати різних держав подадуть проекти законів, які могли б бути прийняті в законодавстві інших держав. Конгресом З'явлених Держав Партер поставив резолюцію, домагаючися обмеження виробу героїну, а також поступеного усунення продукції опія.

Делегат Німеччини і президент німецького парламенту Лебе звернувся до франц. делегата з просябою, щоб Франція опорожнилася ще сего року Надренню, бо се першою умовою для тривалого миру. Йому відповів сенатор Длауенел, який сказав, що Німеччина, домагаючися опорожнення Надренні і повіваю змирнення з Європою, рівночасно за заключила договір з Сопітським Союзом, на підставі якого обіцять бути неутралялю, колиб Сопіт заатакували когось з своїх сусідів. Франція бажавє мира, але не мира сепаратного від цілої Європи. Гарслом Франції е: „Одна Європа, один мир“.

ЖИНОЧІ РЕКОРДИ.

Цим разом, здається, не проминаючи, а лінійно тривкий, Румунська природничка Срефалія Маранезіно, що працює в Науковим Інституті в Парижі, найшла спосіб, як надавати різні метали при допомозі соняшного проміння. Ці вивисковий талант відкрила кілька літ тому в лабораторії при астрономічній обсерваторії в Мери. Винахід Румунки дав би ключ до розв'язання однієї з найбільших тайн природи. Це був би перший випадок штучного продукуції радіоактивної сили в лабораторії. Природний процес перетворення речовини радше складається з довгих; треба 1700 літ, аби половина киселі його маси перетворилася основию. Маранезіно попала на слід, як відвернути цей процес із олова, в яке радше перетворюється, добуючи радіоактивну енергію. Цей немовірний винахід мусить завдати це на підтвердження науковим слас.

ДОМИ - СОНШНИКИ.

Ярібці архітекте Лікперіє Парізо збудували дім, який признали „Вілля Турнесоль“. Дім той буде на виставі в Німечці. Цікавий є помисл того дому: цілий він поміщений на рухомих платформах, що пригадує улаження на залізничних станціях до пересування паровозу з одних шин на другі. Електричний мотор функціонує за потисненням гузики і так впроваджує будинок у повільній ротаційній рух. Це уможливило виставляти кімнати дому на ділення соняшних проміння. Форма вілли може бути довільна, стіни кімнати можна виміняти, колиб механізм вивисить 200,000 французів, а вілла з умебляванієм коштує і мільон французів. Архітекте сподіється, що можна буде вивисити ціну таких домів-соншників.

9-ЛІТНІЙ ГЕРОЙ.

Підчас пожежу каміньї в Брюксселі, столиці Бельгії, 9-літній хлопчик довівдася, що в помешканню, в якому вивис пожежу, залишилася маленька дитина. Хлопчик скочив в огонь і вивис немовля, обдувши його в подушку. Сам дуже попорився. Тепер він лежить у шпиталю, де його відвідав президент міністрів і багато інших представників влади. Тому, що молоденький герой є сином убогих батьків, вирішено дати його до шкіль на колп держави.

УКРАЇНСЬКИЙ ЧИЛЕНЕР.

Працівник кіна в Меліорі, Ліснєпський, Українець, одержав по вулицю, що помер в Америці. Снапидиш 5 мільонів доларів. Нашим читачам пожездуб так „вуйки“.

ВИНАРОДОВЛЮВАННЯ ЛУЖИЦЬКИХ СЕРБІВ.

Число лужицких Сербів, що живють у Німеччині над ріками Ельбою і Спреею, зменшується з року на рік. Колись воно займало великі території. Своєю мовою називають вендсьською. В Парижі, Лондоні і Америкі повторилися „Ліги приятих лужицких Сербів“, які яких метою є боронити цю горстку народу перед національною загалодою. Статистику з 1910 року подає лужицких Сербів у Пруссії 60,530, а у переліку з 1925 році начислює їх лише 38,820. В саксонських Лужицях у 1910 році було їх 43,358, а в 1925 році 28,225.

ЗАГАДКА МІСТЕРА МЕНФІДА.

В одному лондонському шпиталі шаходиться дивний пацієнт: добре вихований, та добре одягнений більш 50-літній мушниця, який не знає про своє життя нічого за останніх 45 літ. Всі його спомини зупинились у менті, коли в 1881 р. в школі в Меніполіс, Мінн., його вдарили підчас забави каменем у голову. Недавню тому під прізвищем Менфіда він був наразем недалеко Сіаму. Неждано з його носа полилася кров, він упав на землю, його запоморочило. Коли прочунулося його свідомість зупинилась на 14-літній році свого життя. Містер Менфід знає, що називає себе. Держить і що точно пам'ятає, як його вдарили каменем у голову підчас шкільної забави. Все те, що він знає про себе як дорослий, повторює тільки за пасажиром, які з ним їхали; вони казали, що він назвав себе інжиніром, жонатим, що має двоє дітей, володіє кількома мовами і їде в Сіам. Тепер він забув усі мови, з вийком англійської. Він нічого не пам'ятає з того вісьмого, що тривало від його хлопячого віку: її про вілну, її про родину. Хто він, це не ствердили.

ПРИМХИ МІЛІЯРДЕРОК.

У французьким місті Тур а-Решувалі в одній каварні підчас одної бучі кілька осіб. Місць свідками, приведеними на поліцію, була одна молода дама. З її шапшоту виходило, що вона Американка і немельдована. Коли її спитали: що вона тут робить? — вона відповіла, що це її приватна справа і що вона не приїхала у Францію збирати поліційні пенчати. Коли її запитали, що її арештували, вона втішила, що наразі її перешудіє щось цікавого. Ствердила, що вона дочка американського мільярдера Гаррісона.

ПИСЬМО І ХАРАКТЕР.

Німечкий психолог др. Віллі Рот опублікував недавно цікаву розвідку про відношення умових спосібностей інтелігентного чоловіка до характеру його письма. Він ствердять, що високо освітлені люди думують дваіть: разів шкварше, ніж нашішуть це, що думують. Отже тому, що рух їхніх мускулів не в сійм йти зі шкварістю їх думок, ці люди мають звичайно негарне і нечисте письмо. Затє люди, яких ум слабіше розвиненні, не мають при писанні великого натовпу думок і через те цілду свою енергію й увагу звертають на гарне уформування букв. Виходить, що „мазага“ мають бути мудріші.

ЖИВЕМО В ГАРНИХ ЧАСАХ...

Союз товариств Черв. Хреста подає таку статистику катастроф від 1. жовтня 1925 р. до 1. жовтня 1926 р. В Африці 11, в Пів. Америці 13, в Азі 46, в Європі 125, на Океані 20. З цього 34 землетрусів, 2 вулканічних вибухів, 97 повнень, 74 бурвів і курвирнів, 9 посух, 19 пожеж, 9 голодових пошестей, 3 недоліванні, 16 навідань саранчи. За останній рік усі ці нещастя зросли боляд у три!

КОРАБЛІ — НЕВИДИМИ.

В Ансілі будуть метрів, які вже в віддані відкошт метрів стійуть невидимими. Штука полягає на цьому, що вночі ядо керми корабля встановлюють паралельно осілю площини під певним кутам, наслідком чого керми корабля розвіваються. Добре; а що буде, як два такі кораблі не бачили себе — зустріться?

ОЧІКУЮТЬ СКОРОГО УЛАДКУ ШАНГАЮ

АМЕРИКАНСЬКИЙ МІНОНОСЕЦЬ НЕ ПЕШЕРИЛОСТІСЯ З ПОЛУДНЕВИМИ КИТАЙСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ.

ШАНГАЙ, 26. серпня. — У долині ріки Янцзе починають знова ширитися замішання і неспокій, як се мало місце минулої весни, коли домово війна між полудневими і північними військами була як найзавятіша.

Війска генерала Сун-Хуанг Фенга, команданта північних війск в Шантунг, посуваються вперед, а оборона націоналістичної армії віддається шораз слабшою. Шіонан північної армії удасться перетяти залізничний шлях між Шангаєм та Нанкінгом і через те перервано усю комунікацію і здержано рух полудневих війск. Генерал Сун-Хуанг-Фенг перебільшує, що Шангай буде в його руках найдальше до 5. вересня.

Наслідком замішання прийшло до нових перестроєк між полудневими військами, а загрозливими воєнним кораблями, Полудневі війска обстрілювали торпедову полудневу лодку Ізабел, недалеко Нанкінг і міноносець Нюа, коли міста Чін Кіанг. Оба кораблі відповіли на зачіпку стрілами з машинної кріпів і протпал китайську армію з її укріплень. Оба воєні кораблі повернули вже до Шангаю, зі свіжими знаками від стріли.

ФРАНЦІЯ ГОТОВИТЬСЯ ДО ЗМЕНШЕННЯ ОКУПАЦІЙНОЇ АРМІЇ.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ОДНАК ЗМЕНШЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ ОКУПАЦІЙНОЇ АРМІЇ О 10,000.

ПАРИЖ, 26. серпня. — Тут сподіються, що прийде до компромісу між Великобританією з Францією в справі зменшення французької окупаційної армії в Надренні. Великобританія домагається зменшення о 10 тисяч, а Франція хоче її зредукувати лише о 5 тисяч, але; як півофіційно доносять, згодиться який зменшити свою армію в Надренні о 8 тисяч шкварі.

Між французьким і британським правительством прийшло до розбіжних поглядів щодо характеру окупації. Бритнське правительство є того погляду, що договір в Люксемб дає Франції повне забезпечення і що окупація Надренні є лише гарантією, що воєні відшкодування буде заплачене. Французьке правительство знова є того погляду, що Німеччина не має нічого до говорення щодо означення окупаційної армії в Надренні і що сю справу, мимо договору в Люксемб, мають рішати лише самі війні. Однак британське правительство є проти шкваритого озброєння Надренні і з того гадки, що британський прапор буде так жовго повітати понад Надренню, як довго новітати там буде французький прапор.

БІРСА ЗА РЕПУБЛІКАНСЬКИЙ ПРАПОР В БЕРЛІНІ.

ПРУССЬКИЙ ПРЕМ'ЄР МІНІСТР ВСТАНОВИВ ВОЙКОВУ ВАТИ ГОТЕЛІ БЕЗ РЕПУБЛІКАНСЬКОГО ПРАПОРУ.

БЕРЛІН, 26. серпня. — Пруський премієр міністрів, Браун, встановив бойкотувати готелі, що не вивісять републиканського прапору. Він розписа листи до своїх торговців міністрів, щоби не брали участі в публічних прийняттях, які будуть відбуватися у готелях, що не вивісять републиканського прапору.

СТАРИСТЬ НЕ РАДІТЬ.

Ослаблений контролею міністрів генерал Булан-Балахвіч, що перебував тепер у Польщі, здинтив уже мабути зовсім, бо починає тисати — польській війні. Якесь Шпиркувна помітила була невдоволю в одній варшавській газеті проти нього статтю, в якій називавє його кровожадним та авантюрином і пригадує йому його татарське походження. У відповідь на це написала та стара дитина на вірш у польській мові, в якому збиває закиди Шпиркувни і додає, що він не стидяється свого татарського походження і як Татарин є „вірним сторожем і псом Польщі“. Гарна кар'єра.

БОЛЬШЕВКИ ЗАПРОСИЛИ СЕСТРУ ВАНЦЕТТІ ДО МОСКВИ.

ОВІЯЮТЬ, ЩО ПРИЙМУТЬ ЇЇ З УСІМИ НАЛЕЖНИМИ ПОЧЕТАМИ.

БЕРЛІН, 27. серпня. — Телеграми з Риги доносять, що совітське правительство запросило до Москви Луджіву Ванцетті, сестру страченого з Бостону Вартоломея Ванцетті. І обіцяють прийняти її з усіма належними почестями. У телеграмі говориться, що Луджіву Ванцетті прибуде в товаристві кількох американських комуністів і возьме участь у конференції для добробування „буржуазного театру“.

ПРИВЕРНЕННЯ ТИТУЛУ „НАРОДНОГО“ АРТИСТА ШЛЯПЦІНОВИ.

ШАЛЯПІН ОДЕРЖИТЬ НАЗАД СТРАЧЕНИЙ ТИТУЛ, КОЛИ ДАСТ КІЛЬКА КОНЦЕРТІВ У СОВ. СОЮЗІ.

МОСКВА, 26. серпня. — Як повідомляють телеграми, комісаріят публічної освіти готов призначити Федорови Шляпцінові, музиканту савки співаквіви, звання титулу „народного артиста“. Сусвіт він одиак повернутий до Совітського Союзу і дасть кілька концертів в користь російських робітників.

Недавню наділяли були телеграфічні вісткі, що Рада Народних Комісарів відбрала Шляпцінові титул „народного артиста“. Мало се статися через те, що Шляпцін співпільзує з реакційною російською еміграцією.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЕЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

